

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשמג

ערב שבת־קודש
חול־המועד סוכות
י"ח בתשרי ה'תשס"ט
שנת הקהל

יוצא־לאור על־ידי
מכון ליובאוויטש שעל־יד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בתשרי ה'תשס"ט – כ"ה בתשרי ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בתשרי	הלי מתנות עניים פרק ה-ז.	הלי מכירה פרק טז.	מ"ע קכד. מל"ת ריג. מ"ע קכב. מל"ת ריד.
ש"ק	י"ט בתשרי	פרק ח-י.	פרק יז.	מ"ע קל. קצה. מל"ת רלב.
א'	כ' בתשרי	הלי תרומות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מ"ע קכו. קכט.
ב'	כ"א בתשרי	פרק ד-ו.	פרק יט.	מל"ת קנד.
ג'	כ"ב בתשרי	פרק ז-ט.	פרק כ.	מל"ת קלג. קלד.
ד'	כ"ג בתשרי	פרק י-יב.	פרק כא.	מל"ת קלה. קלו.
ה'	כ"ד בתשרי	פרק יג-טו.	פרק כב.	מל"ת קלז.
ו'	כ"ה בתשרי	הלי מעשר... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כג.	מ"ע קכז.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד'	72 ד' לפני הזריחה	
5.29	5.04.5	11.55	11.26	8.34	5.52	4.56	4.34	3.47	ו', י"ח בתשרי
5.28	5.03.4	11.55	11.25	8.34	5.53	4.56	4.35	3.48	ש"ק, י"ט בתשרי
5.27	5.02.3	11.55	11.25	8.35	5.53	4.57	4.36	3.49	א', כ' בתשרי
5.26	5.01.2	11.54	11.25	8.35	5.54	4.58	4.36	3.50	ב', כ"א בתשרי
5.25	5.00.2	11.54	11.25	8.35	5.55	4.58	4.37	3.50	ג', כ"ב בתשרי
5.24	4.59.1	11.54	11.25	8.36	5.56	4.59	4.38	3.51	ד', כ"ג בתשרי
5.23	4.58.1	11.54	11.25	8.36	5.57	5.00	4.38	3.52	ה', כ"ד בתשרי
5.22	4.57.1	11.54	11.25	8.36	5.58	5.01	4.39	3.52	ו', כ"ה בתשרי

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
4:29	5:40	4:44	5:42	4:34	5:41	4:47	5:43	4:47	5:43
4:25	5:37	4:40	5:39	4:31	5:37	4:44	5:40	4:44	5:40
4:21	5:33	4:36	5:35	4:26	5:33	4:39	5:36	4:39	5:36

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

בשנת 'הקהל' - לחיות מחדש את מעמד הר-סיני

מדברי הרמב"ם משמע שהטעם והיסוד למצוות 'הקהל' הוא, לחזור ולחיות מזמן לזמן את מעמד הר-סיני מחדש • לכן היתה קריאת התורה ב'הקהל' על-ידי המלך דווקא, ש"אימתו עליך", כיוון שהמטרה היא "ליראה את ה'" כמו בהר סיני • כל אחד הוא 'מלך' בסביבתו ועליו להקהיל את מי שבכוחו להשפיע עליהם ולעוררם "ליראה את ה'" • משיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. תוכן נצחי

אנשים נשים וטף בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל, ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצוות ומחזקות ידיהם בדת האמת, שנאמר² מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות בכוא כל ישראל לראות גו' הקהל את העם האנשים הנשים והטף וגרך אשר בשעריך וגו'". וממשיך הרמב"ם לבאר פרטי הדברים³ - "אימתי היו קורין, במוצאי יום-טוב הראשון של חג הסוכות, שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית, והמלך הוא שיקרא באזניהם, ובעזרת-נשים היו קורין כו'", "כיצד הוא קורא, תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם, ומביאין בימה גדולה, ושל עץ היתה, ומעמידין אותה באמצע עזרת-נשים, המלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו קריאתו וכו'".

ג. תוכן המצווה:

תוכן ומטרת מצוות "הקהל" היא - בלשון

בזמן שבית-המקדש היה קיים, היו בכל "שנת הקהל" חוזרים וחיים מחדש את מעמד הר-סיני, על-ידי שהיו מקהילים את כל עם-ישראל "אנשים נשים וטף" ביחד, "כאיש אחד בלב אחד", לשמוע "באימה וביראה", "פרשיות שבתורה", מפי המלך שהוא "שליח . . . הא-ל", שהיה מעורר את בני-ישראל "ליראה את ה' אלוקיך כל הימים". "התורה היא נצחית" - ולכן, גם בזמן הזה שאין בית-המקדש קיים, תוכנה הרוחני של מצוות "הקהל" נצחי הוא, ועל כל אחד ואחת הזכות והחוב לעסוק במבצע "הקהל", להקהיל את בני-ישראל ולעוררם להוסיף ב"ליראה את ה'" ובאחדות ישראל, כדלקמן.

ב. מצוות הקהל:

כתב הרמב"ם¹: "מצוות עשה להקהיל כל ישראל

(2) וילך לא, יו"ד-יב.

(3) שם ה"ג-ד.

(1) הל' חגיגה רפ"ג.

רוחניות האדם), מה־שאי־כן ראייה היא מקרוב (ולכן ראייה תופסת בדבר גשמי, וגם פועלת על גשמיות גופו עד שהדבר הנראה מתאמת אצל הרואה), וכן היה במתן־תורה ש"כל העם רואים את הקולות" - רואים את הנשמע¹³, ולכן נתאמת אצל כל אחד ואחת מישראל ש"אנוכי ה' אלוקיך" וכו'.

וזהו הטעם למצוות "הקהל" בכל שבע שנים: בכדי שהדור שלאחרי מתן־תורה והדורות הבאים "יראו את ה' אלוקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" - אינה מספיקה זכירת מעמד הר־סיני שזוכר דבר שהיה בעבר, שאז האדם הוא בריחוק מהדבר; אלא צריך להיות עניין מיוחד - מצוות "הקהל", שכל ישראל, אנשים נשים וטף, נקהלים יחד כמו במעמד הר־סיני, "ויראה עצמו כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה.

ד. אחדות ישראל

עניין¹⁴ נוסף ב"הקהל" (הבא כתוצאה והמשך להנ"ל) הוא שמקהילים את כל העם, אנשים נשים וטף, בקהל אחד¹⁵. היינו, שכל ישראל נעשים למציאות אחת של "קהל", קהל אחד - נקודת האחדות.

זאת ועוד: עיקר המכוון ד"הקהל" הוא - כהמשך הכתוב - "ליראה את ה'", היינו שעיקר ההדגשה אינה על הלימוד בהבנה והשגה, שבזה ישנה התחלוקת בכל אחד ואחת לפי ערך שכלו, אלא על יראת ה' שכולם משתווים בה.

וכמודגש בלשון הרמב"ם (הנ"ל) "לשמוע באימה וביראה . . . כיום שניתנה בסיני": עיקר החידוש רמתן־תורה הוא - ההתגלות האלוקית שבמעמד הר־סיני, שפעלה יראה ותכלית הביטול "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"¹⁶, ובלשון חז"ל¹⁷ "מה להלן באימה ביראה ברדת ובויע".

וכמו כן ב"הקהל" - עיקר המכוון אינו בנוגע

הכתוב "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלוקיכם כל הימים".

ולכן - מסביר הרמב"ם - גם "גרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אוזנם לשמוע באימה וביראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני". ויתירה מזו "אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתירה". והטעם לזה - מסכם הרמב"ם - "שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת".

היינו⁵, בכדי שמעמד "הקהל" יפעל חיזוק גדול בדת האמת, במשך "כל הימים" - צריך שיהיה "באימה וביראה וגילה ברעדה . . . ויראה עצמו כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל", כפי שהיה במעמד הר־סיני, כי רק אז בכוחו של מעמד הקהל לפעול ב"העם האנשים הנשים והטף" שיהיה אצלם "ליראה את ה'" כל הימים.

ויתירה מזו: מדברי הרמב"ם משמע שזהו בעצם הטעם והיסוד למצוות "הקהל" - לחזור ולחיות מזמן לזמן את מעמד הר־סיני מחדש!

והביאור בזה: עיקר החידוש שבמעמד הר־סיני ובמתן־תורה לא היה בלימוד התורה ושמיעת מצוות ה', כי אם בזה שהיה באופן של ראייה, כמו שכתוב "וכל העם רואים את הקולות גוי", "אתם⁸ ראייתם גוי", "הראנו⁹ ה' אלוקינו את כבודו גוי", וכל זה היה "בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"¹⁰.

וכידוע¹¹ דאינה דומה ראייה לשמיעה¹² - דשמיעה היא מרחוק (ולכן ביכולתה לתפוס רק דבר רוחני כמו קול וכהאי גוונא, ונתפס רק בשמיעה - הבנה והשגה,

(4) וילך שם, יא"ב.

(5) בהבא לקמן - ראה לקו"ש כרך לד ע' 211. ס"ד.

(6) בהבא לקמן - ראה לקו"ש כרך לד ע' 187. ס"ו.

(7) יתרו כ,טו.

(8) שם, יט.

(9) ואתחנן ה,כא.

(10) יתרו שם, יז.

(11) ראה אוה"ת ואתחנן עמ' סב ואילך. סה"מ תרס"ג עמ' יג ואילך. סה"מ תש"ט עמ' מה ואילך. לקו"ש ח"ו עמ' 121 ואילך.

(12) מכילתא יתרו יט, ט. וראה גם ר"ה כו א.

(13) פרש"י יתרו שם, טו ממכילתא שם.

(14) בהבא לקמן - ראה מכתב מוצש"ק פ' נצוי כ"ה אלול תשמ"ז. לקו"ש חל"ד ע' 322.

(15) ראה לקו"ש ח"ט עמ' 300 ובהנסק שם בהע' 29. מכתב ימי הסליחות ה'תש"מ (לקו"ש שם עמ' 615 ואילך).

(16) יתרו כ,טו.

(17) ברכות כב, א. וש"נ.

ה. במוצאי שמיטה

על-פי האמור יובן גם מדוע מצוות "הקהל" חיובה במוצאי שמיטה דווקא. עניינה²⁵ של שנת השמיטה, "שבת לה'²⁶" - הוא: (א) לגלות ולהביע את מלכותו של הקב"ה ש"הכל ברשות אדון הכל"²⁷, כי בזה שהאדם שובת, האדמה

להבנה והשגה בשכלו, כי אם בנוגע לכוונת הלב, רגש האימה ויראה, כבמתן-תורה, שלכן, בטלה ההתחלקות שמצד ההבנה והשגה, אלא, כל ישראל מ"חכמים גדולים" עד ל"מי שאינו יכול לשמוע" מתאחדים במעמד "הקהל", "כאיש אחד בלב אחד"¹⁸, כפי שהיה בעת מתן-תורה. לפי זה גם יובן מדוע קריאת התורה במעמד

מצוות הקהל כל תכליתה אינו פעולת ההקהלה עצמה, אלא התוצאה בימים שלאחרי זה וכמודגש בכתוב "למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ליראה גו' כל הימים"

שובתת, והפירות הן הפקר - מוכח לעין כל שהקב"ה הוא האדון היחידי על האדם, השדה, ועל כל אשר בעולם. ונמצא שבשנת השמיטה מודגש בעבודת בני-ישראל העניין ד"ליראה את ה'".

(ב) "שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש ה'²⁸, היינו²⁹, שעל-ידי ששובתים מעבודת השדה וכרם, בטילה ההתחלקות שבין איש לרעהו הקשורה עם החלוקה דשדה וכרם דכל אחד ואחד בפני עצמו, חלקו המיוחד בארץ וכו', ומתגלית האחדות שבהם, ועד להתאחדות דעובדי האדמה עם התלמידי חכמים - בשנת השמיטה - שאז עוסקים כולם בעניין אחד בלבד "לדרוש ה'" - אחדות ישראל.

ולכן³⁰ מהווה שנת השמיטה הכנה הרצויה והמתאימה כדי לקלוט היטב את העניינים שבאים בשנת "הקהל" שלאחריה, שאז הוא הזמן שבו עולים כל בני-ישראל "אנשים נשים וטף" כקהל אחד לבית-

"הקהל" היתה דווקא על-ידי המלך¹⁹ - אף שלימוד התורה עם כל ישראל שייך, לכאורה, לסנהדרין²⁰ - כי מאחר שמטרת קריאת התורה ב"הקהל" היא "ליראה את ה'", דבר המאחד את כל בני-ישראל, נעשה הרבר דווקא על-ידי המלך²¹ ש"אימתו עליך"²², הוא זה שמעורר את הרגש של "אימה ויראה" המבטל את ה"אני"²³ ואת המציאות הנפרדת של השומעים, והרי המלך הוא "לב כל קהל ישראל"²⁴ שמאחד בתוכו את כל עם-ישראל כמציאות אחת. ונמצא, שכמצוות "הקהל" ב' עניינים הקשורים זה בזה - יראת ה' ואחדות ישראל.

18) פרש"י עה"פ יתרו יט, ב. וראה מכילתא שם.

19) משנה סוטה מא, א (ראה רש"י שם ד"ה שנאמר). פרש"י עה"פ ויילך לא, יא. ובפרטיות "ברמב"ם שם ה"ג. וראה לקו"ש נצוי"ה הנ"ל הערה 34. 20. וש"נ. וגם לדיעות דמלך לאו דווקא (ראה בהנסמן בלקו"ש הנ"ל הערה 20) צ"ל ע"י גדול דוגמת מלך שבמשנה ולא סנהדרין וכיו"ב.

20) ראה רמב"ם ריש הל' ממרים. תדבא"ר פי"א. ועוד.

21) ראה גם מכתב ימי הסליחות ה"תשכ"ו (לקו"ש ח"ט עמ' 445-6).

22) קידושין לב, ב.

23) ראה חגיגה ה, ב; מחווי קמי מלאכ. וראה שהמ"צ להצ"צ מצוות מינוי מלך בתחילתה (דרמ"צ קח, א) שהמלך ממשיך ביטול בבני".

24) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח. להעיר מאגה"ק ר"ס כט. וראה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

25) בהבא לקמן - ראה מכתב מוצש"ק פ' נצוי"ה הנ"ל.

26) בהר כה, ב. שם, ד.

27) חינוך מצווה שכה. וראה חינוך מצווה פד.

28) ספורנו ר"פ בהר.

29) בהבא לקמן - ראה קונטרס "משיחות" ש"פ וישב תשמ"ז ס"ב. (תו"מ-התוועדיות תשמ"ז ח"ב ע' 90) קונטרס "משיחות" ש"פ בא תשמ"ז ס"ט. (תו"מ-התוועדיות תשמ"ז ח"ב ע' 352)

30) בהבא לקמן - ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תש"מ (לקו"ש ח"ט עמ' 612). שיחה לנשי ובנות חב"ד כ"ב אלול תשמ"ז ס"ז.

וכוונה זו (חיזוק דת האמת והאימה כו') נצחי הוא, הרי בוודאי שאף שקיומה במובנה הפשוט ובשלימות כל התנאים קשור בזמן שבית-המקדש קיים, הרי היא נוגעת בפועל, במובנה הרוחני, בכל מקום ובכל זמן. ובמיוחד בהמשך למה שדובר פעמים רבות במשך השנה החולפת, על הציווי³⁶ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וכפי שחזו³⁷ מפרשים: בתוך כל אחד ואחת מישראל", אשר בהתאם לזה יש על כל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, לעשות את ביתו, חדרו, כליו וכו' ל"מקדש מעט"³⁸, והתורה מביטה: "הבא לטהר - מסייעין אותו"³⁹, ועד להבטחת הקב"ה "ושכנתי בתוכם".

כמו כן הדבר בתקופו, ואדרכא ביתר שאת ויתר עוז, בעניין ומעשה כללי כ"מצוות הקהל" שהיא "עמוד חזק וכבוד גדול בדת"⁴⁰ - שעל כל אחד ואחת מוטלת הזכות והחובה לבצע את תוכן מצוות הקהל בבית-המקדש בסביבתו ובו עצמו.

ז. שנת הקהל

אף⁴¹ שקיום הציווי ד"הקהל את העם גו" בפועל ממש הוא בחג הסוכות, הרי זה עניין השייך גם לכל השנה כולה, החל מראש-השנה. וכמודגש בפשטות הכתובים - "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה", כלומר, במוצאי שביעית⁴², שזמן זה מתחיל בראש-השנה.

ויתירה מזו⁴³: הטעם לקיום מצוות "הקהל" בפועל בחג הסוכות, הוא כמבואר בפשוטו של מקרא "בחג הסוכות, בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלוךך במקום אשר יבחר", היינו, שההזדמנות הראשונה

המקדש, שעל-ידי זה מתגלית אחדותם של כל ישראל כפשוטו בפועל ממש, ושומעים את קריאת התורה מפי המלך "באימה וביראה וגילה ברעדה... כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה... כיום שניתנה בו בסיני" בעת מתן-תורה, שעל-ידי זה נפעל בהשומעים "ליראה את ה'א כל הימים".

ו. שייכותה בזמננו

ידוע³¹ ש"התורה היא נצחית"³² בכל זמן ובכל מקום, ואף שכמה וכמה ממצוות התורה הן תלויות בזמן ומקום, ככהנים ובלויים וכו' ובשאר תנאים, ובנידון רידן בזמן שבית-המקדש היה קיים ובמקום המקדש (כמו קרבנות כו') - הרי תוכן המצוות ברוחניות בנפש האדם קיים בכל זמן ובכל מקום. וכמו שמצינו בנוגע לקרבנות שאמרו חז"ל³³ "תפילות במקום קרבנות תקנום", ו"כל"³⁴ העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" וכו'. וההסברה בזה: מבואר בחסידות שכל מצווה כלולה ממשכה דיבור ומעשה. ולכן גם בזמן שאי-אפשר לקיים את מצוות הקרבנות במעשה, ישנו קיום המצוות במחשבה על-ידי עבודת התפילה, עבודה שבלב, שנתקנה כנגד הקרבנות, וכן בדיבור - על-ידי העסק בתלמוד תורה דקרבנות, דכל העוסק בתורת עולה כו', ועד אשר - "ונשלמה פרים שפתינו"³⁵.

על-אחת-כמה-זכמה וביתר שאת וביתר עוז בנוגע למצוות "הקהל", שעניין הנצחיות מתגלה בה במדה מרובה יותר מכרוב המצוות, מכיוון שברוב המצוות (שבהם הטעם והכוונה פרט או תנאי בלבד), הרי רק פרט מסוים הוא נצחי ולא גוף המצווה, וכמו במצוות קרבנות הנ"ל שגוף ועצם המצווה - הקרבת הקרבנות בפועל, לא ניתן לקיימם בכל מקום ובכל זמן, מה-שאינ-כן במצוות "הקהל", שבה תוכן המצווה ("לחזק דת האמת") וכוונת הלב האימה וכו' שבמעמד הקהל הם מעצם המצווה כנ"ל - ומכיוון שתוכן

(36) תרומה כה, ח.

(37) ראשית-החכמה שער-האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים - ט, ט, ב). ועוד.

(38) ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

(39) מגילה כט, א.

(40) חינוך מצווה תריב.

(41) בהבא לקמן - ראה התוועדות ש"פ האזינו, שבת שובה (א)

תשמ"ח ס"י. (תו"מ-התוועדות תשמ"ח ח"א ע' 53)

(42) פרש"י עה"פ וילך לא, י.

(43) בהבא לקמן - ראה מכתב ימי הסליחות תשכ"ו (לקו"ש ח"ט

עמ' 445).

(31) בהבא לקמן - ראה לקו"ש חל"ד הנ"ל ס"ו.

(32) תניא רפי"ו. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ובכ"מ.

(33) ברכות כו, א"ב.

(34) מנחות ק"א.

(35) הושע יד, ג. שו"ע אדה"ז או"ח מהר"ת סי"א ס"ט.

ח. המעשה הוא העיקר⁵⁰

המורם⁵¹ מכל הנ"ל שעל כל אחד ואחת הזכות והחובה להתעסק במצוות "הקהל" במובנה הרוחני, בכל הזמנים (לא רק במוצאי שמיטה, בחג הסוכות), בכל המקומות (לא רק בבית-המקדש) ועל-ידי כל אחד ואחת מישראל (לא רק על-ידי המלך), שהרי כל אחד ואחת מישראל, חייב לקיים את הציווי⁵² "הוכח תוכיח את עמיתך", "ואהבת לרעך כמוך"⁵³, על-ידי הפצת התורה והיהדות, בהקלת קהילות בישראל לדרוש בענייני תורה ומצוות, ולהוסיף ב"ליראה את ה'" (הנקודה והתוכן דכל התורה ומצוות כמו שכתוב "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלו ליראה את ה'"⁵⁴), ובאהבת ואחדות ישראל (כלל גדול בתורה, ו"זוהי כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא"⁵⁵).

ואם בכל הזמנים כן⁵⁶, הרי על-אחת-כמה-זוכמה בזמן המיוחד לזה, כמו בשנה זו שהיא "שנת הקהל" (ובימים הסמוכים לחג הסוכות במיוחד) שאז מקבלים אפשרויות וכוחות בלתי רגילים לעבודה זו, וכידוע פירוש האריז"ל⁵⁷ במה שכתוב⁵⁸ "הימים האלה נזכרים ונעשים" דכאשר מגיעים בתקופת השנה לזמן המאורעות שאירעו בפעם הראשונה, הרי כאשר מאורעות אלו חוזרים ו"נזכרים" כדבעי, הרי על-ידי זה "נעשים" ונמשכים אותן ההמשכות והבחינות שהיו בפעם הראשונה.

ולהעיר:

האמור לעיל שיש להתעסק במבצע "הקהל" בזמן הזה, אינו בתור עשיית "זכר" להקהל (על-דרך "זכר

- בשנת "הקהל" - לאסוף את כל בני-ישראל ביחד היא בחג הסוכות כאשר הם עולים כולם לירושלים.

אבל העניין ד"הקהל את העם גו" שייך גם לכל השנה כולה, החל מראש-השנה.

דוגמא לדבר⁴⁴ - על-דרך לשון הכתוב⁴⁵ "שנת היובל" שכל השנה נקראת בשם "יובל" "על שם תקיעת שופר"⁴⁶ דיום-הכיפורים⁴⁷ שהיא פעולה חר-פעמית, ובתחילת השנה.

ואין לומר שבשנת היובל שאני, משום שישנם בה דינים מיוחדים - חירות, העדר העבודה⁴⁸ וכו', שהם במשך כל ימות השנה בשווה בלי שינוי - דאי משום הא הויה ליה להכתוב לקרוא לשנה זו בשם "שנת הצמיתות" או "שנת החירות" וכיוצא בזה על שם הדינים המיוחדים שבה.

ויש לומר דמכיוון שהדינים המיוחדים שבה באים בקשר ובהמשך להתקיעה שביום-הכיפורים - נקראת כל השנה "שנת היובל" על שם התקיעה שבתחלת השנה.

ועל-דרך זה יש לומר בנוגע ל"הקהל": מצוות הקהל כל תכליתה אינו פעולת ההקלה עצמה, אלא התוצאה בימים שלאחרי זה וכמודגש בכתוב "למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ליראה גו' כל הימים", ונמצא, שישנו עניין המייחד את כל ימות השנה הבא כהמשך לפעולת ה"הקהל" שבתחילת השנה, ולכן נקרא שפיר - שנה זו - בשם "שנת הקהל".

ועל-פי זה יומתק לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן "הקהל": "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה". וכפירוש רש"י שם "בשנה ראשונה . . שנה השמינית . . קורא אותה שנת השמיטה כו'", להרגיש שזהו עניין השייך לשנה.

ולהעיר גם שמצינו בש"ס בכמה מקומות⁴⁹ שכל השנה הזו נקראת בשם "מוצאי שביעית" דווקא (גם בנוגע למאורעות שאירעו בסוף השנה) ולא בשם "שנה השמינית" וכיוצא בזה.

(44) בהבא לקמן - ראה מכתב ו' תשרי הנ"ל בהערה ד"ה שנת הקהל. שיחת ש"פ ואתחנן תשמ"א סכ"ב ואילך.

(45) בהר כה, יג. ובכ"מ.

(46) רש"י בהר שם, ו.

(47) בהר שם, ט.

(48) בהר שם, ר"ה ח, ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י הי"ד.

(49) מגילה יז, ב. סנהדרין צז, א. ועוד.

(50) אבות פ"א מ"ז.

(51) בהבא לקמן - ראה התוועדות שבת בראשית (ב) תשמ"ח ס"ב. (תו"מ-התוועדות תשמ"ח ח"א ע' 369).

(52) קדושים יט, ז.

(53) שם, יח.

(54) ואתחנן ו, כד.

(55) שבת לא, א.

(56) בהבא לקמן - ראה לקו"ש חגה"ס הנ"ל. ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 13 ואילך.

(57) רמ"ז בס' תיקון שובבים - הובא ונת' בס' לב דוד להחיד"א פכ"ט. וירועה ראייה ממשנה גיטין ספ"ג: בודקין את היין . .

ובהוצאת פאדר כו'.

(58) אסתר ט, כא.

ומובן שעליו לנצל את השפעתו זו עבור השליחות המיוחדת שמוטלת עליו בשנת "הקהל", "לקרוא באזניהם", להשמיע את דברי התורה ומצוותיה בכל מקום שירו מגעת, איש איש בהתאם לדרגתו ומצבו, בתוקף וברצינות, ועד שהדבר ייצור רושם עמוק והשפעה ממושכת על השומעים - השפעה שתתבטא בחיי היום-יום, במשך כל השנה, ובמשך כל שבע השנים, מ"הקהל" זה ועד ל"הקהל" הבא, בהתנהגות המבוססת על "ליראה את ה'": לימוד התורה וקיום המצוות, וביחד עם זה - בשמחה ובטוב לבב, כפי שהדבר מודגש בעובדה שמצוות "הקהל" היא ב"זמן שמחנתנו" בחג הסוכות. כך בימים הסמוכים לחג הסוכות, ולהמשיך בכך לפחות פעם בחודש במשך שנה זו.

י. 'הקהל' ביחיד

בנוסף על זה צריך כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, לעסוק ב"הקהל" בנוגע לעצמו, "להקהיל" ולאסוף את תכונותיו השונות, שהם בדוגמת "אנשים נשים וטף", ולהכניס אותם ב"בית המקדש" הפנימי שבו, שיהיו חדורים כליל ב"ליראה את ה'", כדלהלן. "אנשים" - ניהנים במעלה של עוצמה וכוה הנהגה, להיות מורי דרך בהתנהגות הכללית, הנהגה מחוץ לביתו וכו'; "נשים" - הן בבחינת "עקרת הבית", הן מנהלות את הנהגת הבית, התחלת חינוך הטף, הבנים והבנות וכו', ואילו ה"טף" - הם המתחנכים, המקבלים, הם מודרכים על-ידי הוריהם ומחנכיהם.

וכך גם ב"עולם קטן" - זה האדם⁶¹: אצל כל אדם ישנן (צריכות להיות) כל התכונות האמורות: התוקף והעוצמה של "אנשים", הזמן והכוחות שלו המסוגלים וצריכים להנהיג ולהשפיע ולהאיר מסביבו, בהנהגת העולם, וכן - של "נשים" - בהנהגת הבית, ויחד עם זה הוא צריך להיות גם תלמיד ומחונך,

למקדש"), דכמו שנתבאר במקום אחר⁵⁹ במצוות הקהל לא שייך לעשות "זכר", ולכן לא מצינו במשך כל הדורות דומן הגלות שגדולי-ישראל יעשו מעמד "הקהל" במוצאי שמיטה, אלא המדובר כאן הוא שיש להתעסק בעניינה הרוחני והפנימי דמצוות "הקהל", שנצחית היא בכל הזמנים ובכל המקומות, ויש לקיימה ב"בית המקדש" הפנימי והרוחני ש"בתוך כל אחד ואחת מישראל", כנ"ל בארוכה.

ומעשה רב - רואים במוחז את ההתרגשות וההתעוררות שנעשית אצל בני-ישראל בחיזוק התורה ומצוות וביראת-שמים - כאשר מספרים להם שבזמן שבית המקדש היה קיים היו מקיימים - בשנה זו - מצוות "הקהל", על-ידי המלך, ובמעמד כל ישראל וכו', ומסבירים להם שעניינה הרוחני דמצוות "הקהל" נצחית היא גם עכשיו, על-ידי שכל אחד ואחת מהם ישתתף במבצע "הקהל" בפעולות שיביאו "ליראה את ה'" ולאחדות ישראל, כדלקמן.

ט. מבצע הקהל

יש⁶⁰ לנצל כל הזדמנות, ובימי סגולה, שבתות וימים טובים במיוחד, כדי לכנס ולהקהיל יהודים - אנשים, נשים (כמוכן - בנפרד) וטף, עד ל"קטני קטנים", לכנס אותם ב"מקום" קדוש, כלומר באווירה קדושה, ולנצל את הדבר לשם התחזקות והוספה ב"ליראה את ה'" ובאחדות ישראל, על-ידי שכל הנאספים שומעים ולומדים ביחד עניין מסויים בתורה, נותנים צדקה ביחד, ומתפללים ביחד.

במיוחד זוהי חובתו של כל מי שהוא בבחינת "מלך" במסגרת שלו - מנהיג ומשפיע בסביבתו, בקהילתו, מחנך בכיתתו, אב במשפחתו, מנהל במוסדו, וכל בעל הנהגה והשפעה על מסגרת שמאגדת תחתיה ציבור כל שהוא.

ועל-דרך זה אצל כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, שבא במגע עם אחרים - בני משפחה, ידידים, מכרים, שכנים, חברים לעבודה, חברי כיתה וכו', שבחודאי יש לו השפעה במידה מסויימת עליהם,

61 (תנחומא פקודי ג. זח"ג לגב. תקו"ז תס"ט (ק.ב. קא.א). וראה אדר"נ ספ"א. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד.ב. סה"מ תרכ"ו עמ' קכו.

59 ספר-השיחות שם הע' 89.

60 בבבא לקמן - ראה מכתב ו' בתשרי תשמ"ח. ספר-השיחות שם עמ' 19.

וכיוצא בזה - להשתתף ולעמוד בראש, במבצע "הקהל", הן בנוגע לחברים-תלמידים שבמוסדות ובארגונים שלהם, לכנס אותם מזמן לזמן, וללמוד עמהם עניין בתורה, לתת צדקה, ולהתפלל ביחד - ובכדי שיהיה לזה קיום, כדאי לעשות זאת באופן מסודר, אחת לחודש וכיוצא בזה (בהתאם לתנאי המוסד) - ועל-ידי גם להוריהם, ובני משפחתם, ידידיהם ומכריהם וכל מי שבאים במגע עמהם - מחוץ למוסד, בפעולות שיביאו להוספה ב"ליראה את ה'" ובאחדות ישראל. ולדוגמא: על מורה לעורר את תלמידי כתתו שישפיעו על חבריהם, ואפילו על הוריהם - "והשיב לב אבות על בנים, על-ידי בנים"⁶⁵ (כמובן בדרך של כבוד אב ואם וכו') - להקהל ולהתאסף ביחד ללמוד עניין מסוים בתורה ולהוסיף ביראת ה'.

יב. רישום כרטיסים

נהוג בעולם שכאשר אנשים מקבלים על עצמם (ביחד) החלטה מסויימת, ורוצים שהחלטה תהיה בתוקף ובוצינות ושתקיים בקביעות בפועל - רושם כל אחד מהם שקיבל על עצמו לקיים החלטה מסויימת זו. והתועלת בזה כפולה: א) על-ידי זה מרגיש האדם יותר אחריות ובמילא גדול יותר הסיכוי שיקיים את החלטתו. ב) על-ידי שרואה שישנם עוד משתתפים שהגישו בכתב שגם הם יעשו כך, הרי זה מוסיף עידוד וחיות בכל אחד מהמשתתפים לקיים זאת בפועל כמו שנאמר⁶⁶ "איש את רעהו יעזורו", ומעורר עוד אנשים לבוא ולהצטרף לרעיון.

ומכיוון שכל עניין דובר שבעולם, ובפרט דבר טוב - מקורו בתורה, וכלשון חז"ל⁶⁷ הידוע "מנא הא מילתא דאמרי אינשי", מובן שיש לנצל את ההנהגה האמורה עבור ענייני טוב וקדושה, ובנידון דידן - עבור מבצע "הקהל".

ולכן, כדאי ורצוי ביותר שבכל קהילה, מוסד חינוך, ארגון וכו' ידפיסו כרטיסים מיוחדים שיחלקום בין החברים-תלמידים הנמנים עליהם, בכדי שכל מי שמקבל על עצמו לעסוק בעניין "הקהל" - ירשום על

65) סוף מלאכי. וראה סוף מס' עדיות.

66) ישעיה מא,ו.

67) ב"ק צב,א ואילך.

כלשון חז"ל⁶² "איזהו חכם - הלומד מכל אדם". ואצל תלמידי הישיבות⁶³ - לכל לראש בנוגע ללימוד התורה ("תקרא את התורה הזאת") - שצריך להיות בכל ג' התכונות דאנשים נשים וטף: אנשים - תכונת התוקף וההנהגה. נשים - עקרת הבית, ניצול המדות ורגש שבלב לעשות סדר בכל ענייני ה"עולם קטן", "עיר קטנה זה הגוף"⁶⁴ וטף - התכונה דתלמיד ומקבל, "איזהו חכם הלומד מכל אדם"⁶², ועל-אחת-כמה-יזכמה - מהתורות ושיחות קודש של רבותינו נשיאינו.

וכאן באה מצוות "הקהל" ומלמדת את כל יחיד, ב"עולם קטן" שלו, שהוא נדרש "להקהיל" לאחד ולאסוף את כל תכונותיו השונות, של "אנשים נשים וטף" שבו, ולהכניס אותם ב"בית-המקדש" הפנימי שלו, בהתמסרות מוחלטת לדבר המלך, זה הקב"ה, עד שיהיו כולם חרוים כליל ב"ליראה את ה'".

יא. מוסדות וארגונים

הרגשה מיוחדת ועיקרית במבצע "הקהל" - בנוגע למוסדות וארגונים יהודיים, שהרי סוף סוף זהו התפקיד האמיתי והעיקרי של כל מוסד וארגון יהודי, איזה שיהיה (ארגון בעלי מלאכה, בעלי מקצוע וכיוצא בזה) לאחד אנשים שונים שיש להם תפקיד ומטרה משותפת, ובמיוחד מוסדות וארגונים של יראת שמים שבוודאי תפקידם לאחד את כל החברים-תלמידים הנמנים עליהם, ולחזק אותם בתורה ומצוות וביראת-שמים, ועל-ידי שמוסיפים באיחודם וביראת שמים שלהם מתווסף באחריותם של החברים-תלמידים לקיום תפקידם, ובמילא בהצלחת הנהגת המוסד בכללותו בקיום תפקידו.

ואי לזאת - כדאי ונכון ביותר שכל קהילה קדושה, ארגונים ומוסדות יהודיים, ובפרט אלו המתעסקים בהפצת התורה והיהדות, ובוודאי - מוסדות חינוך, ישיבה, חדר, תלמוד-תורה, גן-ילדים

62) אבות פ"ד מ"א. וראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס' ד. וש"ג. אור"ת לה"מ (הוצאת קה"ת) קטו,א (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך - סתצ"ג).

63) בהבא לקמן - ראה ברכת כ"ק אדמו"ר להת' ערב יוהכ"פ תשמ"ח ס"ד. (תו"מהתועודות תשמ"ח ח"א ע' 139).

64) נדרים לב,ב.

יד. פרסום במכתבי-עת

בכדי לשתף במבצע זה יהודים רבים ככל האפשר (גם כאלו שאינם נמנים באף מוסד או ארגון וכו') - יש לפרסם זאת בכל מקום שאפשר, ובמיוחד - על-ידי מודעות במכתבי-עת (הראויים לשמם) המגיעים אל יהודים, ומודפסים באלפי עותקים, ובמודעות - לצטט כמה שורות אודות תוכן המבצע, ולצרף גם כרטיס שיוכלו לגזור ולשלוח לכתובת הארגון או המוסד וכיוצא בזה המארגן את המבצע.

טו. שיתוף פעולה

כדי שהמבצע ייעשה באופן מסודר ומאורגן - על המוסדות והארגונים השונים להתדבר ביניהם. ואף שההצעה הנ"ל - שנלקחה ומיוסדת על מצוות הקהל שכתורה שבכתב, ומיוסדת על גודל העניין ד"ליראה את ה", ואהבת ואחדות ישראל, וגודל כוח הציבור וכו' - שייכת לכל אחד מבני-ישראל, בלי יוצא מן הכלל, שהרי תורה אחת ושולחן-ערוך אחד לכולנו, בכל זאת כדי שההצעה הנ"ל תבוא לידי פועל ובהצלחה רבה, כדאי שהמוסדות והארגונים יתבררו ביניהם, ובוודאי יסכימו אחר כך להצטרף ולהתאחד ביחד, כנ"ל.

טז. ויהירצון שפעולתו של כל אחד ואחת מישראל ב"הקהל את העם האנשים הנשים והטף", תמהר ותזרו עוד יותר את קיום היעוד⁶⁸ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני-ישראל", שהקב"ה "אוהזו בידיו ממש איש איש ממקומו"⁶⁹ ומקהיל את כולם יחדיו - "קהל גדול ישובו הנה"⁷⁰, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית-המקדש, וזוכים לקיים מצוות הקהל כפשוטה - שמיעת פרשיות התורה מפי דוד מלכא משיחא, "שליח האי-ל", מתוך שמחה וטוב לבב, תיכף ומיד ממש.

(ליקוט משיחות וממכתבי חודש תשרי ה'תשמ"ח - בלתי מוגה)

68 ישעיהו כז, יב.

69 פרש"י ניצבים ל, ג.

70 ירמיהו לא, ו.

הכרטיס: 1) שמו ושם אמו, כתובת וטלפון. 2) שמקבל על עצמו בלי נדר לעסוק ב"הקהל את העם" לפעול על אחרים (וכן להודיע שמות של מכרים וידידים על מנת להזמין) ליטול חלק בכינוסי "הקהל" ועל-ידי זה להוסיף ביראת ה' ובאחדות ישראל. 3) בכרטיסים כדאי גם להציע ש(אלו המעוניינים - נותנים רשות להתקשר אליהם מוזמן לזמן, פעם בחודש וכיוצא בזה, לקבל פרטים על הפעילות, ולהתעניין אצלם באם נצרכים לעזרה או עצה בחיזוק הפעולות.

את הכרטיסים האלו יש לסמור לאדם מיוחד, שעל המארגן בכל קהילה למנות עבור זה (את עצמו או בא-כוחו), ומתפקידו יהיה לטפל בכרטיסים ולהחזיקם באופן מסודר ביותר, לתועלת העניין.

וכאמור, ברישום הכרטיסים ישנה תועלת מרובה, ומכמה טעמים: 1) על-ידי זה מרגיש יותר אחריות לקיים את החלטתו. 2) על-ידי זה מתוסף ב"אחדות ישראל" - אחדות בין אלו שמתעסקים בעבודה של "הקהל". 3) כאשר רואים שרבים נרשמו לזה הרי זה מעורר עוד אנשים להצטרף לזה. 4) והוא העיקר: על-ידי שכל יחיד מתאגד עם מקום מרכזי - זה יעזור לו בפעולותיו ב"הקהל", כאשר יצטרך (וכל אחד נצרך פעם) לעזרה או עידוד ועצה טובה וכיוצא בזה, יוכל לפנות למרכז שיש להם בדרך כלל יותר אפשרויות לעזור, יותר קשרים, מומחים וכיוצא בזה.

יג. אופן ההתארגנות

הזריזות תשובה - ולכן, ראשית, על כל מוסד חינוך, קהילה וכו' להתארגן בארגון מבצע "הקהל" משלהם, שאז גם קל יותר לפעול על אנשי אותו החוג שישתתפו בזה.

ולאחר מכן כדאי שיצטרפו עם קהילות ומוסדות אחרים - כי כאשר נוסף בה"ברוב עם", הרי זה מוסיף עידוד וחיות בכל אחד מהמשתתפים בידועו שהוא חלק מ"קהל" גדול ביותר.

בשכונה שמתגוררים יהודים רבים - אף שישנם ארגונים שונים - כדאי שכולם יצטרפו ברשימה אחת.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש

י"ט בתשרי, שבת חול-המועד

קבלת שבת. מתחילים "מזמור לדוד"¹, וממשיכים ככלל שבת. בפיוט "לכה דודי" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" ואין אומרים "ברינה"². כגוונא³, חצי קדיש, ברכו, ערבית של שבת עם 'יעלה ויבוא'.

כשנכנסים לסוכה אומרים בלחש: "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד", "דא היא סעודתא", "אתקיננו" דשבת, ואחר-כך אומרים בקול את הקידוש, "מיום השישי" ואילך⁴. בסיומו, מברכים 'לישב בסוכה'. המסובים מברכים 'לישב בסוכה' אחרי ברכת "המוציא" (וכן ביום).

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. תפילה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. הלל שלם. כשבת אין מקיפים את הבימה⁵, ו"אין אומרים 'הושענות' כלל"⁶. קדיש-

תתקבל. שיר-שלי-יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת תישא "ראה אתה אומר אלי", עד "לא תבשל גדי בחלב אימו" (שמות לג, יב - לד, כו). מניחים את הספר השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום החמישי". הגבהה וגלילה. בכרכות ההפטרות אין מזכירין יום-טוב, רק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים: "מקדש השבת) וישראל והזמנים"⁷.

יום פורקן, מי שבירך, אשרי, יהללו, חצי קדיש, תפילת מוסף של חול-המועד: "וביום השבת", "וביום החמישי", "ומנחתם", "ישמחו במלכותך", "אלוקינו ואלוקי אבותינו, מלך רחמן".

קידוש: "מזמור לדוד", "אתקיננו", "ושמרו", "אם תשיב", "דא היא סעודתא", "זכור", "על כן" - בלחש⁸. רק את "סברי מרנן", ברכת הגפן ו'לישב בסוכה'⁹ אומרים בקול.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. ואני תפילתי, מוציאים ספרי-תורה וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה-עשרה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. אין אומרים 'צדקתך'.

ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. אין אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש". הברלה בסוכה (על היין, עם ברכת 'לישב בסוכה'¹⁰). מברכים על הבשמים ועל

1) סידור אדה"ז. בקצות השלחן סי' עז בבדי השלחן ס"ק יג מבאר הטעם, כיוון דרינה/רננה היא מרחוק משא"כ שמחה היא שמחה שלמה, והנה במזמור הראשון איתא "רננה" ובמזמור הד' "פצחו ורננו", ולכן ביו"ט ואף במוצאי יו"ט מדלגים זאת, עיי"ש (וראה בתורה אור חנוכה ד"ה רני ושמחי פ"א ופ"ב וב'חסידות מבוארת' שם, 'ס' הלוקטים - צמח צדק' אות ש עמ' שמא).

2) ספר המנהגים עמ' 26.

3) ראה קצות השלחן שם בבדי השלחן ס"ק כ.

4) היום יום, יט ניסן וי"ז תשרי (בשבת חוה"מ - מהשינויים שהכניס בו הרבי בשנת תשי"ז, ראה בלוח התיקון שבמהדורת תשנ"ה ס"ע קכא, 'רשימות היומן' עמ' קסג, קעג). ספר המנהגים עמ' 28 (ביו"ט) ועמ' 57 בהערה (בר"ה).

5) רמ"א סי' תר"ס ס"א.

6) סידור אדה"ז. וראה רמ"א שם ס"ג.

7) שו"ע אדה"ז סי' תצ סט"ו. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור אדה"ז. ס' המנהגים עמ' 68. וראה 'סדור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' שה הע' 95, וש"נ.

8) ע"פ ס' המנהגים עמ' 57 הע' 8. וראה לעיל הערה 4.

9) ס' המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח.

10) הוראת רבותינו, 'אוצר' עמ' שכד.

האש, כבכל מוצאי שבת. "וייתן לך" - בלחש⁴.

יום ראשון

כ' בתשרי, ה' דחול-המועד

הושענות: "אדם ובהמה", "אדמה מארר".
ועושים ההקפות רק מסוף קטע זה.
במוסף - "וביום השישי".

יום שני

כ"א בתשרי, הושענא-רבה¹¹

יש להתוועד גם בלילה זה¹². מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי-זמר, יותר מבכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן של "מועט מחזיק את המרובה"¹³. פעם אחת¹⁴ הורה הרבי, לצרף גם משבעים אומות הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקרבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך".

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד ואחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת¹⁵.

11 בספר-המנהגים איתא: "לאמור איש לחבירו בהושענא-רבה: 'גמר חתימה טבא', 'פתקא טבא' וכיוצא בזה - לא נהייגין כן". (ומקורו מסה"ש תש"ח ס"ע 171 - "לא נהגו בליובאוויטש" נעתק מגוף כ"ק אדמור" מהוריי"צ. הטעם, אולי כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול-המועד, כמנהגו בתפילה ובלבושים וכו'). אך למעשה בשנים האחרונות הרבי עצמו בירך כמה פעמים (ומהן: 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, תנש"א ח"א עמ' 163 (האחרון - כאיחול), ומאז גם אנ"ש מברכים 'פתקא טבא').

12 ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ח, תורת מנחם חכ"א עמ' 83.

13 'התוועדויות' תשמ"ג ח"א עמ' 247, תשמ"ח ח"א עמ' 285. ועוד.

14 'התוועדויות' תשמ"ז ח"א עמ' 294.

15 מלשון ספר המנהגים עמ' 20 משמע, שכליל הו"ר אין ההגבלה דמקרא בלילה, כמו בעש"ת. ועצ"ע הלשון שם "והו"ר - גופא - לאחרי חצות". ואולי הכוונה בזה רק על אמירת תהילים של לילה זה. וראה דברי הרבי בעניין זה בס' 'מקדש מלך' ח"ב עמ' 390.

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל¹⁶.

זמן חצות הלילה באזור המרכז: 11:25.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו¹⁷. באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים¹⁸.

לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה"יהי רצון" של הושענא-רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלכנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום-טוב¹⁹.

מנהג ישן שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא-רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו הייתה מיר בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית-הכנסת או אחר-כך בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו ברבש, על דרך המנהג בראש-השנה²⁰.

אחרי גמר אמירת התהילים, ניעורים כל הלילה (עלות-השחר באזור המרכז: 3.50) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש כמה שבחור.

חשוב לדעת, שבכמה מקומות בשיחותיו נוקט

16 'התוועדויות' תשד"מ ח"א עמ' 294.

17 ס' המנהגים שם. וראה 'התוועדויות' תשמ"ג ח"א עמ' 418. לאידך, י"א שפעם אירע שמהירו מאד, ואז הרבי המשיך וסיים בחדרו.

18 לדברי הרה"ח ר"ל שי' גרונר (הערות וביאורים - אהלי תורה) גיליון תתמה ס"ע 76, הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת ה'אוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

19 בס' המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את היהירצון של הו"ר והיהירצון שלאחר צאת הלכנה, אבל לא את היהירצון של יו"ט. אבל (בהתוועדויות תשמ"ג ח"א עמ' 249, תשמ"ט ח"א עמ' 189, וביותר) בהתוועדות ליל הו"ר תש"ג (התוועדויות ח"א עמ' 193 הערה 33, מהקלטה) מדובר על היהירצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" - "כולל גם (ואדרבה - במיוחד) בהושענא רבה".

20 שערי הל' ומונהג או"ח ח"ב סי' רעו, מהתוועדויות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלג. כמובן, כשאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה (ולא מהני אחיה במולג וכד' כיוון שאין דרכו בכך), כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נט"ל לסעודה.

והערבות בחול-המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההרסים חדשים²⁶ (אבל אין זו הוראה לריבים).

בהושענא-רבה אין לובשים 'קִיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול-המועד²⁷.

לפני תפילת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההרסים והערבות ביחד²⁸, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכסוסו עלי הלולב ובשמחה²⁸.

הושענות:

מוציאים את כל ספרי-התורה שבהיכל²⁹, ועומדים עמם ליד הבימה²⁹. אומרים את ז' הושענות (ולאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא-רבה) ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים בלבד³⁰ (בלא הערבות של ה'הושענות'). גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'³¹. לאחר-מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף הושענות דהיום). ומתחילים "תתננו לשם..." עד סיום פיוטי הושענות.

[כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' בקול, הש"ץ ואחר-כך הקהל].

יש לפסק כך: 'ואוצרך - הטוב לנו - תפתח'³².
"קול מבשר..." - אומר הש"ץ ג' פעמים ואחר-כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי-התורה להיכל, מניחים את ארבעת-המינים מהיד, ואומרים 'קדיש תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. הרבי עמד בהלל ובחביטת הושענות על הרצפה ממש, ולא על

הרבי בפשטות שנוהגים גם אצלנו לומר גם את פרקי הוזהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא-רבה'²¹.

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה. וגם חסידים נהגו כך²².

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מכין (קושר) את הושענות עבור כל בני הבית [מכנינים גם עבור נשים וקטנים²³. לקטנים שבעריסה - יש אומרים גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן על-ידי עלים של לולב²³.

גם מי שהיה ער כל הלילה²⁴ ולא ישן חצי שעה - מברך בבוקר את כל ברכות-השחר. מי שבוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי-עור) - מברך כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך²⁵ חוץ ממי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להמתין לעלות השחר [לכתחילה יש לצאת לצרכיו כדי לברך 'אשר יצר'].

שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההרסים

(21) התועדויות תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ו ח"א עמ' 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד.

(22) 'אוצר' עמ' שלג, אדמו"ר מהורש"ב - משיחות הו"ר תש"ח. ושם, שהטבילה שייכת להו"ר (אולי - ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסיון ריש עמ' רטו בקשר לליל שש"פ) ולא לתפילת שחרית. וראה ל' הרמ"א ס' תרס"ד ס"א ע"ז.

(23) שם עמ' שלד"ו.

(24) מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר **שבוודאי** עלה השחר, בלוח כולל חב"ד דהיום, ובס' שבח המועדים (פנ"ז ס"ד) כתבו שאסור לו ללמוד עד שברך ברכות התורה. אך הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' אופן העיר, שלא נמצא בטושו"ע ובשו"ע אדה"ז סי' מר"מו **האיסור** להנייעור בלילה ללמוד לפני ברכת התורה. ואכן בס' מנהג ישראל תורה (סי' מז ס"ק א) מביא שאין בזה איסור. וראה גם 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קע"ג. ויל"ע במשמעות הל' בסידור לפני ברכת התורה בזה. ובאמירת תיקון ליל שבועות ובכלל בהתועדויות, וגם אצל הרבי עצמו - רגילים תמיד להמשיך ב"ת ואין נוהגין בזה כלל (והביטוי **מיידי** כשהאיר היום" נאמר רק על נט"י, בשו"ע אדה"ז מהדו"ק סי' ד ס"ג).

ואולי הטעם, כיוון שיש דעות שלא נתחייב בברכה זו, וגם להדעות שמברך, היינו **שרשאי** לברך ברכת השבח להקב"ה ככל ברכות השחר, אבל לא שאסור ללמוד קודם לכן. ועצ"ע.

(25) ראה פרטי החיוב בקצוה"ש, ה' בדה"ש טו. באג"ק כד ח"י, עמ' רעח איתא שניקרק הזמן משנתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכל-שכן לעניין ברכות התורה, עיי"ש. וראה בלוח חג השבועות, שם נתבאר וצויינו כו"כ פרטים בעניין ברכות השחר למי שנייעור בלילה בכלל.

(26) סה"ש תש"ד עמ' 14.

(27) 'אוצר' ס"ע שלו.

(28) לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

(29) הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד, 'אוצר' עמ' שלח.

(30) שער הכולל פמ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור אדה"ז, שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

(31) 'אוצר' עמ' שלט.

(32) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט,א.

הדלקת נרות: ברכת 'להדליק נר של יום-טוב' ו'שהחיינו'.

בלוח כולל-חב"ד נאמר, שנוהגים לפרוש פרוכת לבנה ומעיל לבן על הספר-תורה [רק] ביום שמברכים 'גשם' או 'טל', אך בבית-מדרשו של הרבי היתה הפרוכת הלבנה פרושה מראש-השנה ועד אחר שמחת-תורה.⁴⁰

יום שלישי

כ"ב בתשרי, שמיני-עצרת ושמחת-תורה⁴¹

בשמחת-תורה, מנהג ישראל (אשר "תורה היא") לשמוח בשמחה זו יותר משמחת בית-השואבה, ויותר משמחת יום-טוב סתם.⁴²

הזהיר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע:

"את הארבעים ושמונה השעות וכוונתך; בארה"ק - עשרים וארבע שעות] של שמיני-עצרת ושמחת-

40 'אוצר' עמ' שסג, אך לא ברור אם היתה הוראה כלשהי בנדון (וראה אודות "מנהגי ביהכ"נ של הרבי" ב'התקשרות' גיליונות: תכח,תלד,תלט), וכן לא הזכיר שם מה עשו בס"ת. אך כמדומני שבא' ה'תשורות' נדפסה התייחסות של הרבי במענה בקשר למעיל הס"ת הלבן "לחודש תשרי".

41 **לבני חול'**: יום שלישי - שמיני עצרת. מקדשים ואוכלים בסוכה (ללא ברכת 'לישב בסוכה') בלילה וביום (ונוהרים אף משתיית מים חוץ לסוכה). לאחר מעריב - קידוש והקפות. בשחרית - אין הקפות. מוציאים ב' ס"ת, בראשון קוראים בפ' ראה: 'עשר תעשר', ח"ק, ובשני למפטיר: 'ביום השמע"צ'. הפטרה: "ויהי ככלות... ולישראל עמו". הזכרת נשמות. במוסף - תפילת גשם, נשיאת כפים. אחה"צ, ערב יום הקריאה, קוראים שמו"ת כל פרשת ברכה עם הפטרה דש"ת (שערי הל' ומנהג ח"ה סי' פה, והיום יום ד' טבת). לפנות ערב נפרדים מהסוכה (באכילת או בשתיית משהו).

יום רביעי - שמחת-תורה. ערבית של יו"ט, קדיש תתקבל (משניות וקדיש דרבנן). בהדלקת הנרות: להדליק נר של יו"ט ושהחיינו. קידוש של יו"ט. הקפות כדאמתול. שחיות: נשיאת כפים בחזרת הש"ץ, הלל שלם, ק"ת, קידוש והקפות כמפורט בפנים בשמע"צ.

בשיעורי חת"ת מסיימים היום את פרשת ברכה, ולומדים פרשת בראשית עד סיום רביעי כבפנים (ראה שערי הלכה ומנהג ח"ה סי' פח). ואומרים באסרו חג, פ' בראשית חמישי (שם).

42 ספר-המנהגים - מנהגי שמח"ת, וראה לקו"ש ח"ד עמ' 166-7 ובהערות שם. אודות סגולת השמחה בימי שמע"צ ושמח"ת, ראה המלוקט מדברי רבותינו נשיאנו בקובץ 'אהלי ליובאוויטש', גיליון ד, עמ' 134 ואילך.

הבימה או שטיח³³, מניחים את ה'הושענא' הצידה, ואחר-כך אומרים את ה'יהי רצון'.

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערכה.³⁴ הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות על ארון-הקודש. לעיתים הניחן על כיסאו, לעיתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן לסידורו ולקחן עימו.³⁵

קרבן היום בקריאת התורה ובמוסף - ביום השביעי".

[מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת-יום-טוב'³⁶ לפני חצות היום - אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

מנהג ישראל לאכול היום "קרעפכין" (כיסני-בצק ממולאים בבשר)³⁷.

בארץ-ישראל, מעבירים היום אחר חצות את הסדרה (פרשת השבוע - 'ברכה'), שנים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטרה.

בארץ-ישראל³⁸, נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דברי-מה) כדי 'להיפרד' ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון".³⁹

מנחה של הושענא-רבה אומרים בפעם האחרונה 'לרוד ה' אורי'.

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע לא נהג להדליק נר בכל יום שמזכירים בו נשמות.³⁹

33 'אוצר' עמ' שלט-שמ.

34 שם עמ' שלו.

35 שם עמ' שמ.

36 ערוך השלחן סי' תרס"ד סי"ג (ויש לברר מה מנהגנו בזה).

37 נזכר בהערות הרבי בספר המנהגים ס"ע 58 (וכיוון שאינו 'מנהג חב"ד', אף שנוהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בס' המנהגים במקומו, משא"כ בערב יוה"כ שזכר במאמר אדה"ז כמובא שם - אולי יש לו גם עניין חבד"י עצמאי. ועצ"ע מנושא ההסתכלות הנתקע על הקהל שהרבי ענה שהוא (רק) 'מנהג ישראל' אף שזכר בכתבי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, כנ"ל בלוח ר"ה).

38 **לבני חול'**: העברת הסדרה והפרידה מהסוכה - רק למחר. בשמיני-עצרת מקדשים וגם אוכלים בסוכה - הן בלילה והן ביום (אבל אין מברכים לישיב בסוכה).

39 המלך במסיבו ו"א עמ' שכא, 'אוצר' עמ' רכד, עיי"ש. המנהג שנשלל היה, במקורו, להדליק לפני אמירת 'זיכור' ביום-טוב, ואם חל בשבת - בערב שבת [וכיום נוהגין העולם להדליקו תמיד לפני כניסת החג] - 'אוצר' שם. אבל בערב יום-הכיפורים (שאומרים בו 'זיכור'), מדליקים נר נשמה.

מנגנים ביום זה ניגון 'ארבע בבות'⁵¹.
סדר הקפות: "אתה הראת" פסוק בפסוק (ומכבדים בקריאתם אנשים שונים⁵²), ולאחר מכן אומרים "אב הרחמים".

לאחר מכן⁵³ היה מורה כ"ק נשיא דורנו להוסיף פסוקים שונים לפי צורך השעה והעניין, כגון (פסוק שנעשה דרך קבע במשך השנים): "והיה זרעך... ופרצת... וזרעך" (בראשית כח, יד); "הושיעה את עמך... " (תהילים כח, ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון... " (ירמיה לא, ז)⁵⁴.

אמירת 'אתה הראת', 'אב הרחמים' והפסוקים הנ"ל - שלוש פעמים, ורק לאחר 'אב הרחמים' (וההוספות) פותחים את ארון הקודש⁵⁴.

מוציאים את כל ספרי התורה⁵⁵, ומקיפים את הבימה כנהוג. הש"ץ מכריז לאחר כל הקפה (כהלשון בסידור): "עד כאן הקפה א", "עד כאן הקפה ב", וכו'. לאחר כל הקפה, מחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש⁵⁶.

הרבי שלל את הנהגת המקפידים להסיר את הכתרים מספרי התורה לקראת הריקודים, בחששם שמא יפלו⁵⁷.

בפסקה "עוזר דלים" אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבת "עוזר" לתיבת

תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה עלידי הריקודים"⁴³.

הרבי הנהיג, ללכת בתהלכות לבתי-כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמח יהודים בשמחת החג⁴⁴.

תפילת ערבית: נעימת התפילה ביום זה - כבכל יום-טוב, ואין משנים במאומה לנעימת הימים-הנוראים⁴⁵.

שיר המעלות, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום-טוב⁴⁶. קדיש שלם.

האבלים (רח"ל) אומרים משניות וקדיש דרבנן, אך אין אומרים 'עלינו' [ועתה, אלא רק אחר ההקפות כדלהלן]⁴⁷.

לאחר מכן - קידוש והתועדות⁴⁸.
קידוש: "אתקיננו" ונוסח הקידוש דיום-טוב, ו"שהחינו" (נשים שבירכו "שהחינו" בשעת הדלקת הנרות - לא יברכה בשעת הקידוש).

בשמחת-תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כל-אחד לעצמו ולא לצאת ידי-חובה ממישהו אחר, שכן ברכת "שהחינו" היא גם על התורה, והלוואי שיפקיע את עצמו⁴⁹.

בשמחת-תורה היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסיר [לפעמים, וכהוראת-שעה בלבד!] את ההגבלה שהטיל על שתית 'משקה'⁵⁰.

יב עמ' 12) - 'אוצר' עמ' שע. חלות הגזירה גם על שמח"ת מפורשת בכ"מ, ומהם ביחידות שנדפסה בקובץ היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח.

51) ספר-הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל - מסה"ש תש"א עמ' 86 וראה סה"ש תפר"ח עמ' 12 וש"י, סה"ש תש"ב עמ' 13.

52) המנהג בבית-הרב למכור פסוקי 'אתה הראת', ולכבד בפסוק ראשון ואחרון, ולפעמים פסוקים נוספים, את כ"ק האדמו"ר. בליל שמחת-תורה, ההכנסה היא לטובת ישיבת תו"ת, וביום שמח"ת ההכנסה לטובת המוסדות 'מרכז לענייני חינוך' ו'מחנה-ישראל' - ספר-המנהגים.

53) כן מפורש בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 615, ודלא כמ"ש בסידורים שנדפסו לאחרונה.

54) 'אוצר' עמ' שנד-שנ.

55) להעיר מ'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיח, שצע"ג על סמך מה נהגו בכמה בתי-כנסת להשאיר ס"ת שא"א לתקנם בשביל הקפות, עיי"ש.

56) לוח כולל-חב"ד.

57) ובפרט על-פי המפורש בוזהר (ח"ג רנו, ב) שעיקר העניין ד'כתר תורה' שייך בשמחת-תורה דווקא, ומשמחת-תורה נמשך עניין זה על כל השנה - התועדות תשמ"ג ח"א עמ' 308.

43) ספר-המנהגים. וע"ע 'אוצר' עמ' שסב. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 146.

44) ראה 'אוצר' עמ' שנט, וש"י. וראה לשון סידור אדה"ו (נדפס גם בסידור תהילת ה') לפני 'אתה הראית'.

45) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 156.

46) שכח והזכיר 'חג הסוכות' במקום שמיני-עצרת, ראה הדעות בזה בנטעי-גבריאל, סוכות פרק פא ס"ב ובהערות, ולמעשה אינו חוזר, ואם יוכל - בתפילות היום - יכוון לצאת בשמיעה מהש"ץ.

47) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועיי"ש בטעם הדבר.

48) מקדשים וטעמים, ומתוועדים כהכנה רבה לערכת ההקפות בשמחה. וראה 'אוצר' עמ' שעא. 'אהלי ליובאוויטש' שם (ולהלן עמ' 141 אודות קידוש בשמע"צ בחו"ל אף לפני מעריב, ולהלן עמ' 151 אודות חשיבות התועדות אף יותר מההקפות עצמן, עיי"ש).

49) לקר"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 152.

50) שהיא בדרך-כלל שלוש-ארבע כוסיות ('התקשרות' גיליון

"דלים"⁵⁸.

בשנת האבלות (רח"ל) אין הולכים להקפות לבד, אלא בליווי⁵⁹.

הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"⁶⁰; "על הסלע הך"⁶¹; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של ר' לוי-יצחק'⁶²; ניגון ריקוד⁶³; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים⁶⁴.

נוהגים לנגן את ניגון 'האפ קאזאק' של הסבא משפולי⁶⁵.

אין מנהגנו לקרוא קריאת התורה בליל שמחת-תורה⁶⁶.

אחר ההקפות (מחזירים את ספרי-התורה לארון-הקודש ללא כל אמירות⁶⁷): 'עלינו', קדיש יתום, 'אל תירא', 'אך צדיקים'.

בשמיני-עצרת ושמחת-תורה אין טובלים פרוסת 'המוציא' ברבש⁶⁸.

(בכל) יום-טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת"⁶⁷.

"ידוע לכול, שבאמירת 'שמע ישראל' בקריאת-שמע על מיטתו בשמחת-תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרבצת תורה במסירת-נפש

(58) סה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר.

(59) ספרי-המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנח. 'תורת-מנחם – מנחם-ציון' ח"א עמ' 227.

(60) ספרי-הניגונים ח"ג ניגון קסא.

(61) שם, ניגון קסג.

(62) שם ח"א ניגון קסה.

(63) שם ח"ב ניגון קפה – על ניגון זה אמר הרה"ח וכו' ר' לוי-יצחק ע"ה, שמקובל בידו שהושר בשעת ההקפות אצל אדמו"ר הזקן. הרבי היה מנגנו פעמים רבות בשעת חדוותא – 'אוצר' עמ' שנח.

(64) כ"ז מ'אוצר' שם.

(65) ספר הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט – סה"ש תש"ד עמ' 116, וראה סה"ש תורת שלום עמ' 236.

(66) 'אוצר' עמ' שנט, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד.

(67) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד (וכיוון שכתב "אם ידו משגת", אולי אין חיוב זה למי שקשה לו גם מבחינת בריאות עד"מ, משא"כ בשמחה דלהלן). זאת מלבד חובת השמחה בין דלהלן ס"ז. אבל לכאורה אם עשה כן פ"א ביום, יצא גם ידי שמחת יו"ט. משא"כ כשיוצא י"ח שמחה בין הקידוש (תוד"ה) ידי יין, פסחים קח,ב. שיחות קודש תשל"א ח"ב עמ' 87. וראה 'התקשרות' גיליון תסג עמ' 18, עדיין לא קבע סעודתו על היין.

בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"⁶⁸.

שחרית:

בשחרית (בלבד) – נשיאת כפיים ככתפילת מוסף של כל יום-טוב⁶⁹.

לאחר חזרת הש"ץ – הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו (אין אומרים 'לדוד ה' אורי'), קדיש יתום.

קידוש: "אתקינו" דיו"ט, "אלה מועדי", "בורא פרי הגפן". ואחר-כך נוטלים ידיים לסעודה או אוכלים כזית 'מוזנות'. התוועדות⁶⁹.

סדר הקפות: כדאמול, "אתה הראת" פסוק בפסוק ולאחר מכן "אב הרחמים". כן עושים שלוש פעמים⁵⁴.

לאחר-מכן, פותחים את ארון-הקודש, מוציאים את כל ספרי-התורה ומקיפים את הבימה ז' חצאי הקפה (בהמשך אחד), בסך-הכול שלוש הקפות וחצי. אבל אומרים את כל סדר ההקפות, ללא הכרות "עד כאן הקפה...". ומחזירים את כל ספרי-התורה לארון-הקודש (ללא כל אמירה) וסוגרים אותו⁷⁰.

"אתה הראת" (של פתיחת הארון). י"ג מידות ו"ריבוננו-של-עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי, "ברוך שמיא", וכל סדר הוצאת ספרי-התורה. מוציאים שלושה ספרי-תורה, בראשון קוראים⁷¹ בפרשת וזאת הברכה, ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים עד שכל הציבור יעלה לתורה. בסיום עולה אחד עם כל הנערים ומברך איתם ברכת התורה⁶⁶.

בבית-הכנסת של הרבי עולים בשמחת-תורה כמה קוראים יחדיו ומברכים כולם כאחד. לכוהן – כוהנים, ללוי – לוויים, ולשאר העליות – ישראלים [גם הילדים עולים עם אבותיהם]⁷². למנהגנו: בעליות

(68) סה"ש תש"ד עמ' 39.

(69) ואף שלכאורה יש בעיה בהתוועדות לפני מוסף עפ"י מ"ש בשו"ע אדה"ז סי' רפו ס"ד, אולי י"ל עפ"י דברי הרבי בספר השיחות תש"א עמ' 120 הערה 10, עיי"ש.

(70) לוח כולל-חב"ד. 'אוצר' עמ' שעת.

(71) הקריאה – בנעימת הטעמים הרגילה, ולא בנעימת הימים-הנוראים (שם עמ' שטט).

(72) 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי שם' גיליון ח' עמ' קנה.

מעלים לתורה בכל מחזור (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים (כ"מ בשערי-אפרים ש"ח סנו', וע' בשו"ע סי' קלה ס"י ונו"כ).

רק חזק ואמץ" (יהושע א). אחרי קריאת התורה אומרים את הפיוטים: "שישו ושמו", "התקבצו", "אגיל ואשמח"⁸¹, "אשריכם ישראל", כנרפס בסידור (אחר סדר הקפות)⁸². אחר-כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת-תורה, בהתלהבות גדולה⁸³.

יזכור: מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית-הכנסת. אבלים בתוך שנתם (רח"ל) נשארים בבית-הכנסת, אבל אין אומרים "יזכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית".

אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות יכול לומר "אב הרחמים"⁸⁴.

הזכרת הגשם: קודם תפילת לחש של מוסף מכריז השמש "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות.

המתפלל ביחיד - ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפללו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרות "משיב הרוח ומוריד הגשם" קודם שהתפלל תפילת שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר, אומר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם"⁸⁵. טעה ואמר "מוריד הטל" - אינו חוזר.

בחזרת הש"ץ - תפילת גשם. אין נושאים כפיים. **שיעורי חת"ת:** לומדים היום⁸⁶ פרשת ברכה החל מ'שלישי' עד סיום הסדרה עם פירש"י, ופרשת בראשית עד 'שלישי' עם פירש"י.

81 וצ"ל: "בו (בוא"ו ולא באל"ף) יבוא צמח", 'אוצר' עמ' שפ.

82 כ"ה בלוח כולל-חב"ד, ומקורו ממש"כ בסידור שאומרים זאת אחר ("כל 'אחר' - סמוך", רש"י בראשית טו,א) קרה"ת. והטעם לכאורה כיוון שקרה"ת היא שלימות השמחה שעליה מדובר בפיוטים אלו, ורק אח"כ אומרים שאר האמירות ו'יזכור' בכללן, שהן עניינים בפ"ע. ודלא כמנהג הרווח בארה"ק שהובא בלוח 'דבר בעתו' לומר זאת בסיום כל העניינים, אחרי 'יזכור' ולפני 'הללו'. (ואגב, שמעתי ש"ץ ותיק מחסידי פולין באה"ק, שהיה מתאונן שקשה עליו ביותר מעבר שמחת הקפות וקרה"ת ל'יזכור', מ'יזכור' שוב ל'שישו ושמו', ושוב - לתפילת 'טל', בקיטל ובנגינה מעין 'נעילה').

83 קובץ ליובאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.
84 רצוי לקרוא לכל היוצאים מביהכ"נ ל'יזכור' לחזור פנימה לפני אמירה זו.

85 ס' המנהגים שם, עמ' 69 (עיי"ש בהערה).
86 שערי הל' ומנהג ח"ה סי' פח, עיי"ש.

רגילות כשעולים כמה קרואים ביחד, מברכים כולם כאחד, אבל בעליית 'כל הנערים' מנהגנו שהגדול העולה עמהם מברך ומוציא את כולם⁷³.

אין מנהגנו לפרוש טלית על הנערים ועל שאר העומדים אצל הבימה ולומר "המלאך הגואל"⁷⁴. 'חתן-תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם כוהנים או לוויים.

אומרים "מרשות" ל'חתן תורה', וקוראים "מעונה אלוקי קדם" עד 'לעיני כל ישראל', ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן תורה'⁷⁵. לאחר גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה האחרונה⁷⁶.

מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ליד ספר-התורה הראשון, ולא יסירו את ספר-התורה הראשון עד שיניחו על הבימה את ספר-התורה השני. מגביהים וגוללים את ספר-התורה הראשון, ואין מהפכים אותו ופניו אל העם, ואין משנים במאומה מסדר ההגבהה של כל השנה⁷⁷.

אומרים "מרשות" ל'חתן בראשית' בלשון יחיד ככתוב בסידור. קוראים לו מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן בראשית'. הקהל עונה בקול רם בפסוקי "ויהי ערב", וכשמגיע הקורא ל"יום השישי" אומרים כולם⁷⁸ "ויהי ערב... אשר ברא אלוקים לעשות", בהמשך אחד עד גמירא⁷⁹, והש"ץ חוזר אחריהם⁸⁰.

מניחים את ספר-התורה השלישי אצל השני, ואומרים חצי-קדיש. מפטיר בספר השלישי במוסף היום בפרשת פינחס. הפטרה: "ויהי אחרי מות משה..."

73 משיחת יום שמחת תש"ט ס"ח (תורת מנחם - התוועדות) (כד) תש"ט ח"א עמ' 146.

74 'אוצר' עמ' שפ.

75 שם עמ' שפד.

76 ראה מקורות וביאורים לזה ב'לוח השבוע' גיליון תרכ"ו.

77 'אוצר' עמ' שפא.

78 הרבי, שעלה תמיד ל'חתן בראשית', אמר הן את 'ויהי ערב' והן את 'ויכולו' (עכ"פ התחיל לאומרם) עם הציבור (ולא עם הבעל-קורא).

79 'אוצר' עמ' שפד-שפה.

80 כיוון שתחילת 'ויכולו' היא ראשית-יבות שם הוי"ה: "יום השישי ויכולו השמים", אין מפסיקין בו.

אין מתענים אפילו חתן ביום חופתו, ומרכיב קצת באכילה ושתייה.⁹²

שיירי החג: מנהג-בית-הרב, לשרוף את הסכך (במרחץ) אחרי החג. כן מנהגם לשרוף לולב והושענות ביום רגיל, ולא בשריפת החמץ.⁹³

מאיךך היתה הוראה לגבי הדסים (שקיבלו במתנה מהרבי) להשתמש בהם כבשמים להבדלה, הלולב - לשרוף בעת ביעור חמץ, ומהאחרון - לעשות מרקחת.⁹⁴

יום שישי כ"ה בתשרי

למנהג רבותינו נשיאנו, יש לקרוא ביום ה' בלילה שמורת עלייה אחת או שתיים מפרשת בראשית, ולמחרת ביום ו' אחרי חצות לקרוא שוב מתחילתה עד גמירא עם ההפטרה, ובשבת לפני תפילת שחרית לקרוא שוב 'שביעי'.

נזהרים (עכ"פ לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת.⁹⁵

שיעורי חת"ת: סיום עליית 'שישי': "לקח אותו אלוקים" (הכה) - כדלהלן (בלוח הבא) בקריאת התורה רשבת-קודש).

92) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' תכט סי"ז. וראה דעות שונות בס' הנשואין כהלכתם פ"ו הע' 81.

93) 'רשימות' חוברת יד עמ' 23, 'רשימות היומן' עמ' רסו. וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 166 דייק, שעושים זאת סמוך לחג, והטעם ע"פ מש"כ בס' 'סדר היום' שיש לסתור את הסוכה במוצאי יו"ט, כדי להודיע שלא נעשית אלא למצוותה.

94) לקוטי שיחות חי"ט עמ' 569. 'התקשרות' גיליון סג עמ' 11.

11) לגבי הלולב - מן-הסתם זהירים יותר לשמור מה שקיבלו מהרבי, ולכן ניתן להמתין עד פסח. לגבי ההדסים - כן איתא בשו"ע אדה"ז סי' רצו ס"ו, וא"כ ה"ז בכל ההדסים דמצווה.

95) שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליונות: תסז, תפט, תקכג.

תזכורת: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג, בעת ההתוועדות של שמחת-תורה (או שבת בראשית), להזכיר על-דבר השתתפות כל אחד ואחת במגבית 'קרן השנה' (מניין ימי שנת תשס"ט - שנ"ד).

מוצאי יום-טוב:

הבדלה: מתחילים "הנה א"ל ישועתי"⁸⁷. ברכת הגפן, ברכת המכביל.

רבים נוהגים (על-פי מנהג האריז"ל⁸⁸) לערוך הקפות בארצנו הק' גם בלילה זה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מעודד את השמחה, ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר-חב"ד, נחלת-הר-חב"ד⁸⁹ וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה.

במוצאי שמחת-תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"⁹⁰.

מי שלא הספיק לפני-כן, יסיים את פרשת ברכה שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה.⁹¹

יום רביעי

כ"ג בתשרי, אסרו-חג הסוכות

87) בפרמ"ג סי' תצא, משבצות ס"ק א, כתב שגם במוצאי יו"ט לחול אומרים פסוקים אלו (כמנהגנו), אלא שהעולם אינו נוהג כן כמ"ש בלקוטי מהרי"ח (סדר הבדלה מוצ"ש ד"ה ועיין בפרמ"ג, בדפוס המקורי ח"ב פב,א).

ולהעיר שאנ"ש נוהגים שגם היוצאים ידי-חובה אומרים פסוקים אלו בלחש עם המבדיל, וכ"ה בספר מהרי"ל - מנהגים' עמ' רכד, עיי"ש בהערע 5. 'רשימות היומן' עמ' שלב.

88) כף החיים סי' תרס"ט ס"ק ל, וש"נ.

89) ולהעיר מדעת הרמב"ם בהל' קידוש-החודש פ"ה הי"ב בעניין יום-טוב שני ביישובים החדשים בארה"ק, והתייחסות הרבי לזה בס' 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רסב וח"ב עמ' רס, וש"נ.

90) לקוטי שיחות חלק י' עמ' 192. וראה 'אוצר' עמ' שצג, וש"נ.

91) לאחר חצות. - ולא כבכל פרשה, שי"א (שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ה) שניתן להשלימה עד יום ג', כיוון שבשמח"ת מסיימים את כל התורה ומתחילים אותה מחדש (אם כי 'דחק ונכנס' מועיל תמיד) - התוועדויות תשמ"ז ח"א עמ' 350. וראה התוועדויות תשמ"ו ח"א עמ' 396.

שמחת-תורה בעולם החסידי

נעליים קרועות בגן-עדן

הבעל-שם-טוב ישב פעם עם תלמידיו ואמר:

בשמחת-תורה איחרו מעט ישראל בזמן תפילתם, בגלל ההקפות וסעודת החג. לעומתם, מלאכי מעלה, שלא היו עסוקים בעבודה זו, התכוונו כהרגלם לשיר את שירתם. אך גם הם לא יכלו לעשות זאת בלי נשמות-ישראל, שהרי 'אין המלאכים אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה'. מה עשו? הלכו בינתיים לנקות את גן-הערן.

לפתע מצאו שם כל מיני נעליים. הדבר הפליאם ביותר, שכן רגילים היו למצוא שם ציצית, תפילין וכדומה, אך לא נעליים!

הלכו אל המלאך מיכאל לשאול את פיו. הסביר להם המלאך מיכאל שנעליים אלו הם סחורתו, ומקורם בריקוד של עם-ישראל עם ספרי-התורה. והיה מונה את הנעליים ואמר: אלה מקמינקה, אלה ממזריטש. וסיים הבעל-שם-טוב: התגאה המלאך מיכאל על מלאך מט"ט, הקושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל, ואמר לו: אני אתפור כתר מעולה משלך - מנעליים קרועות אלה.

(כתר-שם-טוב הוספות - סימן קיד)

"ראו אור ממש"

כך מתאר כ"ק אדמו"ר הריי"צ את ההקפות בבית-מדרשו של רבנו הזקן:

בבית-מדרשו של רבנו הזקן היה נהוג שעוד בטרם נערכו ההקפות בליל שמיני-עצרת בבית-הכנסת עם כל הקהל, היה הרבי עורך הקפות ביחידות, בנוכחותם של יחידי סגולה מבין תלמידיו והאורחים שהגיעו. הרבי עצמו היה אומר את כל פסוקי "אתה הראת"; היה הולך בראש כל שבע ההקפות ואומר את פזמוני ופסוקי ההקפות. בסיום כל הקפה היה מעביר את ספרי-התורה לידו השמאלית, מניח את יד ימינו על גבו של אחד המקורבים, ויוצא בריקוד.

בשעת הריקוד - ראו אור ממש. כל אחד הרגיש כאילו היה במקום המקדש ממש ושכל רגע יקר מכל יקר. התחושה הכללית היתה שבכל רגע אפשר להגיע למדרגות גבוהות ביותר, בתורה, עבודה ותשובה. כל אחד חש את ה"משם היו שואבים רוח-הקודש".

כל מי שזכה להיות נוכח בהקפות אלו, ראה את פני הרבי, שמע את ניגון השמחה, צפה בריקוד התענוג, שבכל זה השתקפה השתפכות של "אהבה בתענוגים" - התבטל כביכול מחמת הדרת קודש-הקודשים

שריחפה בחדר, והתעלה למעמד ומצב אחר לגמרי.
 וסיפר חסיד אחד: כשזכיתי להשתתף בהקפות אלו בפעם הראשונה - הן פעלו בי מהפכה של ממש;
 נעשיתי אדם אחר. אז יכולתי לצייר לעצמי איך הרגיש יהודי כשעלה לרגל לבית-המקדש וראה את גילוי
 השכינה.

וסיים הרבי הרי"צ את דבריו: כל איבר באדם יש לו תענוג מיוחד - העין מתענגת מראייה, האוזן
 משמיעה, וכך הלאה. אך יש תענוג הגורם עונג בכל האיברים יחד, עד שכל החושים וכל הכישרונות
 מתבטלים בעוצמת התענוג הזה. עונג כזה הרגיש חסיד בעת "הקפות היחידות" של הרבי.

(ליקוטי דיבורים בעמ' 500)

בשמים מומתינים!

פעם, במוצאי שמחת-תורה, הכריזו אצל אדמו"ר הזקן שעומדים להתחיל בתפילת ערבית. אך הרבי
 הורה להמתין ולא להתחיל, בהסבירו: "אצל המחותן (הרב הקדוש רבי לוי-יצחק מברדיטשוב) מתפללים
 עדיין מנחה. ובשמים", הטעים, "מחכים ל'והוא רחום' שלו. אמנם אין זה הסדר שלנו, אבל יש לחכות
 ל'והוא רחום' של המחותן".

(ספר-השיחות תש"ה עמ' 63)

כתר-שם-טוב

פעם אמר אדמו"ר הזקן דרוש ובין הרברים אמר, שכתר-מלכות נמשך בראש-השנה, כתר-כהונה - ביום-
 הכיפורים, וכתר-תורה - בשמחת-תורה.
 שאלו בניו את הרבי: מדוע אינו מונה גם את כתר-שם-טוב?
 השיב הרבי: כתר-שם-טוב נמשך עליידי הריקודים של שמחת-תורה.

(ספר-השיחות תרצ"ו עמ' 308)

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש